

5. Sayı

ÖZGÜR ÇİZGİ

Güncel Siyasi ve Ekonomi Bülteni

Nisan 2026

Dergi Adı: Özgür Çizgi
ISSN: 3108-8392

İmtiyaz Sahibi (Yayımcı):
Ülkü Neslihan AKTAŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Nevzat ADİL

Editör (Baş Editör):
Ramazan AKTAŞ

Editör Yardımcıları:
Mete Doğanay
Mansur Konuralp AKTAŞ

Yayın Türü: Süreli Yayın

Yayın Periyodu: Yılda 12 sayı

Yayıncı Adresi:
Büyükesat Mahallesi Mahatma Gandhi Caddesi
52/7 Çankaya ANKARA

İletişim:
E-posta: iletisim@ozgurcizgi.com.tr
Web: www.ozgurcizgi.com.tr

Dizgi ve Tasarım:
Ülkü Neslihan AKTAŞ
Zeynep OCAK

Editörden...

Bazı sayılar vardır; yalnızca bir araya getirilmiş metinlerden ibaret değildir. Bir ruhu, bir sıkışmışlığı, bir arayışı taşır. Beşinci sayımız, tam da böyle bir yerden doğdu: hızın, gürültünün ve yüzeyselliğin çağında, durup düşünmenin ısrarı olarak.

Özgür Çizgi'nin beşinci sayısı, bir cevaplar bütünü değil aksine, soruların çoğaltılması gerektiğine inanan bir çabanın ürünü. Çünkü biliyoruz ki, doğru sorular olmadan doğru cevaplar mümkün değil. Bu sayıyı hazırlarken tek bir kaygımız vardı; yüzeyin altında kalanı görünür kılmak. Eğer okurken bir an durup düşündüyseniz, bir cümle- nin altını çizme ihtiyacı hissettiyseniz ya da bir fikre itiraz ettiyseniz, amacımıza ulaştığımız demektir.

Çizgimizi koruyarak, ama her seferinde yeniden kurarak...

İyi okumalar.

Editör
Prof. Dr. RAMAZAN AKTAŞ

İÇİNDEKİLER

Ekonominin Pusulası Mete DOĞANAY	01
Tasarruf Davranışının Kuşaklar Arasındaki Değişimi Ali ALP	04
Yatırımcı Safdilliği Halil İbrahim BULUT	07
Uçurum İnsanları Olca AYDİLEK	10
Tekno-Feodalizm Erkan KILIÇER	13
Şehrin Sessiz Devrimi Ahmet Fatih KARAKAYA	16
İran'ın Kırılan Gücü Saklı Kapasitesi Bülent AYDEMİR	19
Gazze'de Yeni Dönem Levent KÖSE	22
ABD Ulusal Güvenlik Stratejisinin Ekonomik Arka Planı Besim Bülent BALI	25
Sosyal Medya Arkadaşlığı Şenol ZÜMRÜT	28
Helikopter Veliler Nevzat ADİL	31
Eşitsizlik Algısı Ülkü N. TÜRÜDÜ	34

EKONOMİNİN PUSULASI

POLİTİKA FAİZİ VE FAİZ KORİDORU

Haftalık ve Gecelik Fonlama: TCMB'nin Sıkılaştırma Stratejileri

Fiyat İstikrarı ve Büyüme Arasındaki Hassas Denge

Savaş ve Enflasyon: Olağanüstü Koşullarda Faiz Politikası

Prof. Dr. Mete DOĞANAY

Her ülkenin merkez bankasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Merkez bankaları enflasyonun makul sınırlar içinde kalmasını ve öngörülebilir olmasını hedeflerler. Bu kapsamda merkez bankalarının temel rolü bastıkları paranın değerini korumaktır. Bu temel amaçla çelişmemek koşuluyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) da ikincil amacı hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını desteklemektir.

TCMB'nin fiyat istikrarını sağlamak için kullanabileceği bazı araçlar vardır. Bu araçlardan en önemlisi politika faizi ve faiz koridorudur. Merkez Bankasını bankaların bankası olarak düşünebiliriz. Bir bankanın nakit girişleri (para yatırma, kredi geri ödemesi, diğer tahsilatlar) nakit çıkışlarının (para çekilmesi, kredi verme, diğer ödemeler) altında ise bankanın nakit açığı var demektir. Bankaların nakit açığını karşılayacakları en başta gelen kaynak merkez bankasından borç almaktır. Bankaların merkez bankasından yaptıkları borçlanmaların vadesi oldukça kısadır çünkü nakit açıkları çok kısa sürelidir, hatta günlüktür.

TCMB bankalara iki ayrı vadede borçlanma imkânı tanımaktadır. Bunlardan ilki haftalık olanıdır. Bu imkân kapsamında bankalar, ellerinde bulunan devlet iç borçlanma senetlerini (hazine bonosu ve devlet tahvilleri) Merkez Bankasına teminat olarak vererek bir hafta vade ile Merkez Bankasından borç

alabilmektedirler. Bir haftalık borçlanmanın faizi (bu faiz yıllık olarak ifade edilir) Türkiye'de politika faizi olarak isimlendirilir.

Bankalar, TCMB'den gecelik (bir gün) vade ile de borçlanabilirler. Merkez Bankasının bir günde bankalara haftalık vadede kullanacağı kaynağın belirli bir miktarı vardır. Eğer herhangi bir bankanın daha fazla miktarda nakde ihtiyacı varsa bu durumda eksik kalan kısmı gecelik borçlanma ile kapatmak durumundadır. Gecelik borçlanmanın faizi haftalık borçlanmanın faizinin üzerindedir. Haftalık vadede ne miktarda fonlama sağlayacağını Merkez Bankası genel likidite koşullarını dikkate alarak belirler.

Merkez Bankasının bir de gecelik borç alma faiz oranı vardır. Bankalar ellerindeki fazla nakdi Merkez Bankasına gecelik borç olarak verebilirler. Bu bir nevi bankaların fazla nakitlerini Merkez Bankasına yatırmasıdır. Bunun karşılığında Merkez Bankası gecelik borç alma faiz oranı üzerinden bankalara faiz öder. Bu yazının yazıldığı tarihte Merkez Bankasının haftalık borç verme faiz oranı (politika faizi) yıllık %37, gecelik borç verme faiz oranı yıllık %40, gecelik borç alma faiz oranı ise yıllık %35,5'dur.

Merkez Bankasının gecelik borç alma ve borç verme faiz oranları arasındaki açıklık (%35,5-%40) faiz koridoru olarak isimlendirilir.

Merkez Bankasının yukarıda saydığımız tüm faiz oranları Merkez Bankası Para Politikası Kurulunca belirlenir. Bu oranların belirlenmesinde Merkez Bankasının bağımsız hareket etmesi çok önemlidir. Aksi takdirde bu oranlar istenen amaca hizmet etmez.

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu faiz koridorunu belirleyerek bankaların mevduat ve kredilere uygulayacakları faiz için de bir sınır çizmiş olur. Bankalar mevduata %40'ın üzerinde bir faiz vermeyeceklerdir çünkü zaten %40 ile Merkez Bankasından borçlanabilmektedirler. Krediler için ise %35,5'un altında bir faize razı olmayacaklardır çünkü %35,5 ile risksiz olarak Merkez Bankasına borç verebilmektedirler. Dolayısıyla Merkez Bankası faiz koridorunu belirleyerek piyasa faizini de yönlendirir. Piyasa faizinin bu aralık içinde olmasını sağlar.

Merkez Bankası kısa bir süre için piyasadaki likidite koşullarını sıkılaştırmak isterse haftalık vade ile bankalara verdiği borcun miktarını azaltır ve bu yolla bankaları daha yüksek faizi olan gecelik borçlanmaya yönlendirir.

İran-ABD-İsrail savaşının başladığı tarihten itibaren TCMB haftalık vade ile fonlamayı tamamen durdurup sadece gecelik fonlama yapmaktadır. Böylece likidite ko-

şullarını sıkılaştırarak (bankaların fon maliyetlerini artırarak ve onları daha yüksek faizle mevduat toplamaya ve daha yüksek faizle kredi vermeye yönlendirerek) savaşın enflasyon üzerindeki etkilerini azaltmaya çalışmaktadır.

Merkez bankası şartlar düzelince yeniden politika faizi üzerinden (haftalık vadede) fonlamaya geçebilir. Şartların kötüleşmesi durumunda ise bir sonraki Kurul toplantısında tüm faiz oranlarını artırabilir.

Prof. Dr. METE DOĞANAY KİMDİR?

2005 yılından beri Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü öğretim üyesidir.

Muhasebe ve finans alanında ulusal ve uluslararası makale, kitap ve konferans bildirileri vardır.

Enflasyon muhasebesi özel ilgi alanı olup bu konuda çeşitli konferanslar vermiştir.

TASARRUF DAVRANIŞININ KUŞAKLAR ARASINDAKİ DEĞİŞİMİ

*"Tasarruf artık bir ekonomik
erdem değil, tarihsel bir
rasyonalite biçimi."*

*"Geleceğin belirsizliği, uzun
vadeli birikimi psikolojik olarak
anlamsız kılıyor."*

Son yıllarda genç kuşakların tasarruf etmeye, uzun vadeli birikim oluşturmaya ve özellikle konut mülkiyetine yönelik isteksizliği, akademik literatürde ve kamuoyunda giderek artan bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu eğilim sıklıkla artan konut fiyatları, durağan ücretler, güvencesiz istihdam ve artan yaşam maliyetleriyle açıklanmaktadır. Bu açıklamalar ikna edici olmakla birlikte, gözlenen davranışsal dönüşümün sürekliliğini ve derinliğini açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

Savaş, Kıtık ve Tasarruf Zihniyetinin Tarihsel Kökenleri

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, modern ekonomik davranış kalıplarının oluşumunda belirleyici rol oynamıştır. Bu dönemlerde hane halkları; gelir süreksizliği, zorunlu tasarruf uygulamaları, gıda ve barınma kıtlığı, kitlesel yoksullaşma ve fiziksel varlık kayıplarıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu koşullar altında tasarruf, bireysel tercih alanının dışına çıkmış; hayatta kalmanın zorunlu bir bileşeni haline gelmiştir. Bu tarihsel bağlamda:

- Borç, risk ve bağımlılık anlamına gelmiş,
- Tüketim ertelenmesi gereken bir davranış olarak kodlanmış,
- Fiziksel varlıklar güvenliğin temel temsili haline gelmiştir.

Bu zihniyet, savaşların sona ermesiyle ortadan kalkmamış; aksine barış dönemlerinde de davranışsal bir norm olarak varlığını sürdür-

müştür. Savaş kuşakları için mülkiyet, özellikle konut sahipliği, finansal getiri beklentisinden ziyade güvenlik ihtiyacına dayanmaktadır. Konut, kira belirsizliğine karşı bir koruma, yerinden edilme riskine karşı bir siper ve devlet ya da piyasa şoklarına karşı bireysel bir güvence olarak görülmüştür. Bu nedenle mülkiyet edinimi, rasyonel bir yatırım kararından çok, istikrar ve güvenlik arayışının maddi karşılığı olmuştur.

Kuşaklar Arası Aktarım ve “Son Tasarruf Eden Kuşak”

Bu yazıda “son tasarruf eden kuşak” kavramı, belirli bir yaş aralığını değil, belirli bir tarihsel bilinç biçimini ifade etmektedir. Savaşları doğrudan yaşamamış olmakla birlikte, savaşın yarattığı kıtlık korkusu, belirsizlik anlatıları ve tasarruf ahlakı ile büyüyen ve şu an ellili yaşlarında olan kuşaklar, bu zihniyeti aile içi aktarım yoluyla içselleştirmiştir. Bu kuşak için tasarruf; teknik bir finansal karar değil, ahlaki bir yükümlülük, karakter ve sorumluluk göstergesi olarak algılanmıştır. Bu nedenle “son tasarruf eden kuşak” tanımı, sosyolojik ve tarihsel bir nitelik taşımaktadır.

Deneyim Temelli Tüketim Rasyonalitesinin Yükselişi

1980 sonrası doğan kuşaklar, savaş ve kıtlık deneyiminden büyük ölçüde kopuk, küreselleşmiş ve tüketimin teşvik edildiği bir dünyada yetişmiştir.

Bu kuşaklar için savaş ve yoksunluk, kişisel hafızanın değil, tarih kitaplarının konusudur. Bu durum, geleceğe dair risk algısını da köklü biçimde değiştirmiştir. Geleceğin belirsizliği, somut tehditlerden ziyade soyut riskler üzerinden algılanmakta; bu da uzun vadeli birikimi psikolojik olarak daha az anlamlı kılmaktadır.

Yeni kuşakların gelirlerini seyahat, kültürel etkinlikler ve yaşam deneyimleri üzerine yoğunlaştırması, yüzeysel bir savurganlık olarak değil, geleceğin öngörülemezliğine karşı bugünü maksimize etmeye dayalı rasyonel bir strateji olarak okunmalıdır. Sahip olmaktan ziyade deneyimlemeye verilen bu önem, ekonomik davranışların değer temelli bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir.

Tasarruf zihniyetindeki bu tarihsel dönüşüm, yalnızca bireysel tercihler düzeyinde değil, makroekonomik ve kurumsal düzeyde de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Konut piyasalarında talep yapısı değişmekte; emeklilik sistemleri bireysel birikime dayalı olmaktan uzaklaşmakta; uzun vadeli sermaye birikimi zayıflamaktadır.

Sonuç olarak, tasarruf davranışının evrensel bir ekonomik erdem değil, belirli tarihsel koşullar altında anlam kazanmış geçici bir rasyonalite biçimi olduğu gözlemlenmektedir. Savaş kuşakları için gelecek, korunması gereken bir alanken; tasarruf bu alanı güvence altına almanın temel aracı olmuştur.

Günümüz kuşakları için ise gelecek belirsiz ama soyut, bugün ise somut ve deneyimlenebilir bir zamandır. Bu bağlamda, genç kuşakların tasarruf ve mülkiyet karşıtı olarak etiketlenen davranışlarını irrasyonel ya da sorumsuz olarak değil, farklı bir tarihsel rasyonalite biçiminin sonucu olarak ele alınmaktadır. Savaşların şekillendirdiği hayatta kalım temelli tasarruf zihniyeti, o tarihsel bağlamda işlevseldi. Bugünün dünyasında bu zihniyetin yokluğu, bireysel bir eksiklikten ziyade tarihsel bir olgudur.

PROF. DR. ALİ ALP KİMDİR?

2005'ten beri TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi İşletme Bölümü öğretim üyesidir. Finansın değişik alanlarında ve işletmeciliğe giriş konusunda dersler vermektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin önemli şirketlerinde yönetim kurulu üyesidir. Alanıyla ilgili çok sayıda kitap, makale ve konferans bildirisi bulunmaktadır.

YATIRIMCI SAFDİLLİĞİ

SAFDİLLİK ÜZERİNE
KİTAP YAZDI,
EMEKLİLİĞİNİ
MADOFF'A KAPTIRDI.

Psikoloji Profesörü Stephen Greenspan'ın
Yatırım Tecrübesinin İronik Hatırlatması

"İnsana Dair Hiçbir Şey Beni Şaşırtmaz"

Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT

Safdillik fenomeni üzerine kitap yazan birinin, daha sonra emeklilik birikimlerinin önemli bir kısmını Bernard Madoff'un Ponzi şemasına kaptırmış olması, son derece ironik bir durumdur. Psikoloji profesörü Stephen Greenspan, Aralık 2008'de "Safdilliğin Yıllıkları: Neden Kandırılıyor ve Bundan Nasıl Kaçınabiliriz" adlı bir kitap yazdı. Kitabın yayınlanma zamanlamasının, yaklaşık 65 milyar dolarlık yatırımcı mağduriyeti ile tarihin en büyük finansal dolandırıcılığının çöktüğü aya denk gelmesi talihsiz bir tesadüftü.

Bu hikâyeyi ilginç kılan, Greenspan'ın aslında Madoff'un dolandırıcılığına kurban giden yatırımcılardan biri olmasıdır. Davranışsal önyargılarımızı ayrıntılı olarak incelemiş olan Greenspan'ın, sıra kendisine geldiğinde, karmaşık yatırımlar karşısında aldatılma eğilimini kolayca yönetemediği ortaya çıkmıştır. Greenspan, bu duruma dikkat çekmek için, kitabında psikoloğu "beceriksiz olduğu şeyleri inceleyen kişi" olarak esprili bir şekilde tanımlar.

Greenspan'ın bu kitabı yazmadaki temel amacı, insan davranışının gözden kaçan bir yönüne ilave dikkat çekmek olsa da, bazı kişisel nedenlerinin de etkili olduğunu ifade etmiştir. Çocukken alışılmadık derecede saf olduğunu ve yetişkin olarak da hala saflık gösterdiği anları olduğunu yazmıştır. Bu nedenle, bu kitabın kendisi için bir nevi terapi görevi gördüğünü, zaman zaman kendisi için sorunlu olan bir

konuyla yüzleşmesine olanak sağladığını vurgulamıştır.

Greenspan, dolandırıcılık olayının hemen ardından, nazik bir tutum takınarak, safdillik konusunda uzman olan kendisinin, tüm zamanların en kötü Ponzi dolandırıcılıklarından birine nasıl kurban gittiğini Wall Street Journal'da yayınlanan bir makale ile ifşa etmiştir. Medyada büyük ilgi gören makale ile iki gruba ayrılan çok sayıda okuyucu yorumları ortaya çıkmıştır: Bir tarafta, bir safdillik uzmanının kandırılması ironisine değinenler; diğer tarafta, kendini ifşa etme pahasına kamuoyunu bilgilendirme çabasını takdir edenler. Kanadalı bir finans köşe yazarı da bu ironiyi, "İlk Greenspan, Alan, piyasa çöküşünün gelmekte olduğunu görmeyen ekonomist iken; ikinci Greenspan, Stephen, kendi kitabını okumayı unutan safdillik uzmanıdır" şeklinde köşesine taşımıştır.

Greenspan'ın Madoff Yatırımındaki Safdillliği

Greenspan'ın Madoff hikayesi, Colorado'dan Florida'ya kızkardeşini ziyarete gittiğinde, kızkardeşinin evinde aile dostları olan bir yatırım danışmanı ile tanışmasıyla başlamıştır. Bu yatırım danışmanı, Greenspan'ın kızkardeşinin ve aile dostlarının parasını ve de kendi varlığının önemli bir kısmını Madoff fonuna yatırım yapan bir hedge fonda değerlendiriyordu. Greenspan de parasını bu yatırım danışmanı aracılığı ile aynı fona yatırmıştı.

Greenspan'ı Madoff yatırımına yönlendiren ve süreçte tedbiri elden bırakmasını açıklayan faktör, "sosyal geri bildirim döngüsü" olarak tanımlanan durumdur. Bu döngüde; aktif şekilde yatırımda olan yatırımcılar, büyüyen yatırım bilançolarını potansiyel yeni yatırımcılara büyük bir coşku içinde anlatırlar ve bunun kaçırılmayacak kadar harika bir yatırım olduğu şeklinde algı oluştururlar.

Madoff, bir taktik olarak, yatırımcılara cazip olacak kadar yüksek ancak şüphe uyandırmayacak kadar düşük getiriler sağlıyordu. Greenspan, emeklilik yıllarına girerken istikrarlı ve makul getiri sağlayan bir yatırıma ihtiyaç duyuyordu ve bunu Madoff fonunun karşılayacağını düşünmüştü.

İnsanlara güven duyma eğilimi oldukça yüksek olan Greenspan'ın, bu olaydaki mağduriyetinin taşıdığı güven duygusu ile oldukça yakın ilişkili olduğu gözükmemektedir. Bu kapsamda; Greenspan olayda çevresindekilere duyduğu güven ile hareket ederek şüphesizliğini bir kenara bırakmıştır. Finansman konularında bilgi eksikliğinin farkında olarak, Greenspan'ın geçmişteki deneyimlerinin de etkisiyle, bilgili bir finansal danışmanın yargılarına ve tavsiyelerine güvenme tutumunu devam ettirmiştir. Diğer taraftan, yatırımın büyük ve itibarlı bir hedge fon üzerinden yapılmış olmasının, Greenspan tarafından yatırıma dair iyi bir araştırma yapılmış olduğuna dair bir güvence olarak düşünülmüştür.

Ayrıca, Greenspan'ın, Yahudi geçmişini nedeniyle diğer Yahudi asıllı yatırımcılar gibi Madoff'a güvenmiş ve herhangi bir sorgulama ihtiyacı içinde olmamıştır.

Safedilik konusunda kitap yazan ve davranışsal önyargılar üzerine odaklanmış Greenspan'ın Madoff tecrübesi, Publius Terentius'un (M.Ö. 159) sözünü hatırlatır:

"İnsana dair hiçbir şey beni şaşırtmaz"

**Prof. Dr. HALİL İBRAHİM
BULUT
KİMDİR?**

KTÜ İşletme Bölümünde öğretim üyesidir. Odaklandığı Alanlar: Girişimcilik Finansmanı, Finansal Okuryazarlık, Finansal Medya, Finansal Kapitalizm.

UÇURUM İNSANLARI

Bir Çift Çocuk Gözünde Takılı Kalan Çilek

"Ne yesek, nasıl yapsak? Ucu ucuna nefes almaya çalışıyoruz."

Jack London'ın 124 yıl önce gördüğü yoksulluk, bugün kalbimizi burkuyor.

"Et, süt, tereyağı... Çarşının yolunu çoktan unuttuk."

Olca AYDİLEK

BİR ÇİFT ÇOCUK GÖZÜNDE TAKILI KALAN ÇİLEK!

Uçurum İnsanları... ABD'li yazar Jack London, 1902 yılında İngiltere'ye ilk seyahatini yaptı. London, kılık değiştirerek, yoksul halk gibi giyinerek Londra'nın Doğu Yakası'nda iki ay yaşadı. İşsizliğe tanık oldu, iş bulmanın zorluğunu gördü. Biraz şanslı olan ve bir iş bulabilenlerin, kazandıkları üç sentin hiçbir değeri olmadığını gözlemledi. Açlığı, yoksulluğu ve çaresizliği deneyimledi. Bundan 124 yıl önce İngiltere'nin başkenti Londra'nın bir bölümünde salgın bir hastalık gibi insanları kıran yaşam koşullarını Uçurum İnsanları romanında anlattı.

London, toplumsal adaletsizliği çarpıcı bir dille ortaya koyduğu Uçurum İnsanları romanı için şöyle der: "Benim başka hiçbir kitabım genç kalbimi yoksulluğun böylesi kadar burkmadı."

Yıl, 2026... 21'inci yüzyılın ilk çeyreğini geride bıraktık. Bugün, ülkemizde yoksulluk kalbimizi burkuyor.

Bu yazı için Ankara'da Mamak'ta bir emekli ailesine konuk oldum. İsimlerin önemi yok. Bu ailenin 24 saatini konuştuk. Evin hanımı, 70'lerinde... Sorularımın çoğunu gözleri dolarak yanıtladı. Eşinin, en düşük emekli aylığı olan 20 bin TL aldığını söyledi. Gelirin düşük, giderlerin yüksek olduğundan yakındı.

Emekli aylığının, başta gıda olmak üzere temel gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğunu söyledi. Kahvaltıda, daha önce zeytin ve peynirin yanı sıra yumurta da yiyebildiklerini, son zamlarla birlikte yumurtayı da sofradan kaldırdıklarını söyledi.

Et, kıyma, tereyağ, süt... Birkaç ayda bir kıyma, belki tavuk...

"Aslında her öğün ayrı bir dert. Ne yesek, nasıl yapsak? Ucu ucuna yaşamaya, nefes almaya çalışıyoruz."

Üst baş, elbise, ayakkabı... Çarşının yolunu çoktan unuttuklarını ifade etti. "İhtiyaçları erteliyoruz. Olanla yetiniyoruz" diye konuştu.

Sinema, tiyatro, seyahat... Bu soru çok gereksiz ve hadsizdi. Sessizce boynunu büktü. Bu sessiz çığlık odada çınladı.

Bu işin hastalığı da var. Yaşla birlikte doğal olarak hastalıklar da artmış. Devlet hastanelerine gidiyor. Olduğu kadar muayene ve tedavi... "Özel doktor, özel bir muayene, ihtimam ve özel bir tedavi! Aklımızdan bile geçmez."

İş, komşulara da geldi. Burada sözü aldı ve uzun sayılacak bir konuşma yaptı. "Bizim evimiz var. Bazı komşularımız kiracı. Kiralar çok yüksek. Kirayı ödedikten sonra geriye üç beş kuruşları kalıyor. Kirada oturan komşularımız çok daha zor durumdalar."

Soluksuz konuşmayı sürdürdü: “Bir gün semt pazarındaydım. Meyve ve sebze bakıyorum. Kiracı bir komşumu, çocuğuyla birlikte pazarda gördüm. Birlikte yürüyoruz. Çocuk, hemen solumuzdaki tezgahdaki çileklere yöneldi. Annesinden, çilek almasını istedi. Annesi, çok pahalı olduğu için geçiştirmek istedi, kolundan çekerek sürükledi.

Çocuk, dönüp dönüp bakıyordu. Bende de yeterli para yoktu. Ancak, yüreğim yandı. Pazarcıya, bir miktar para verdim ve birkaç çilek alabildim. Yavrucağa verdim.”

Bir çocuk gözünde takılı kalan çilek... Buraya da bakabilirsin. Hoyratça, zehirli bir bıçak gibi, olup biteni göz ardı etmek için “İşte, bütün restoranlar, AVM’ler, ‘cafeler’, oteller dolu” da dersin. Kalbin ne-redeyse sözlerin de oradadır.

2026 yılı Türkiye’si...

Memleketimden insan manzaraları...

OLCAY AYDİLEK KİMDİR?

Gazeteciliğe 1996 yılında başladı. Değişik gazete ve televizyonlarda muhabir ve haber müdürü olarak çalıştı. Ankara’da, başta enerji ve ulaştırma olmak üzere ekonomiye ilişkin bakanlıkları yakından takip etmeye devam ediyor.

TEKNO-FEODALİZM

Görünmez İktidarın Yeni Sınırları

*"Güç artık toprakta değil;
veride ve algoritmalarda"*

Erkan KILIÇER

Güç, Denetim ve Yeni Bir Tehlike: Tekno-Feodalizm

Tarih boyunca güç, kendisini denetleyecek bir yapıdan yoksun kaldığında aynı yolu izledi. Önce hızla büyüdü, ardından meşrulaştı ve en sonunda sorgulanamaz hale geldi. Bu sürecin sonunda ortaya çıkan düzenin adı bazen krallık oldu, bazen imparatorluk, bazen de feodalizm.

Bugün benzer bir eşiğin önünde duruyoruz. Ama bu kez güç; toprakta, orduda ya da parada değil. Veride, algoritmalarda ve karar mekanizmalarında.

Yapay zekâ çağında en büyük risklerden biri, teknolojinin kendisi değil; onu geliştiren ve yöneten yapıların şeffaflık ve denetim dışında kalmasıdır. Çünkü denetlenmeyen güç, ister istemez kendini haklı görmeye başlar. Daha tehlikelisi, bu gücü elinde tutanlar çoğu zaman bunun farkında bile değildir.

Bugün dünya, sayıları çok az olan ama etkileri son derece büyük teknoloji merkezleri tarafından şekillendiriliyor. Bu yapılar, ulus devletlerden daha hızlı hareket edebiliyor, toplumlardan daha fazla veri toplayabiliyor ve bireylerin davranışlarını fark edilmeden yönlendirebiliyor. Üstelik bunu çoğu

zaman “verimlilik”, “kullanıcı deneyimi” ya da “yenilik” başlıkları altında yapıyorlar.

Sorun tam da burada başlıyor.

Çünkü bir noktadan sonra şu sorular cevapsız kalıyor:

Bu kararlar kim adına alınıyor?

Kim hesap veriyor?

Yanlış bir sonuç doğduğunda sorumluluk kimde?

Eğer bu soruların net bir cevabı yoksa, ortada yalnızca güçlü sistemler değil, yeni bir iktidar biçimi vardır. Ve bu iktidar, klasik feodal yapılardan farklı olarak görünmezdir. Sınırları yoktur, bayrağı yoktur, hukuku ise çoğu zaman gri alanlarda dolaşır. Bu duruma “tekno-feodalizm” demek abartı değildir.

Feodal düzende güç, toprağı elinde tutanlardaydı. Bugünün dünyasında ise güç, veriyi ve algoritmayı elinde tutanlarda yoğunlaşıyor. O verilerle kim görünür olacak, kim susturulacak, hangi içerik öne çıkacak, hangi davranış teşvik edilecek; bunların tamamı görünmez karar mekanizmalarıyla belirleniyor.

Daha da önemlisi, bu mekanizmalar çoğu zaman etik bir çerçeveye bağlı değil.

“Piyasa düzenler”, “rekabet denge-ler”, “kullanıcı isterse kullanmaz” gibi söylemler, sorumluluğu dağıtan ve belirsizleştiren cümlelerdir. Oysa tarih bize şunu gösterir: Güç, kendi kendini sınırlamaz. Sınır koymulmazsa genişler. Denetlenmezse merkezileşir.

Bu noktada yapay zekâ yalnızca bir araç değildir; iktidarı yeniden dağıtan bir kaldıraçtır. Ve bu kaldıraç, etik bir mimari olmadan kullanıldığında, dünyayı fark edilmeden hiyerarşik ve kapalı bir düzene sürükleyebilir.

Sorun teknolojiye değil, yönetim biçimindedir.

Şeffaflık olmadan güven olmaz. Denetim olmadan meşruiyet olmaz. Hesap verilebilirlik olmadan etik olmaz.

Eğer teknoloji liderleri ve yapay zekâ sistemleri bu üç başlığın dışında kalırsa, insanlık yalnızca ekonomik değil, ahlaki bir eşitsizlikle de karşı karşıya kalır. Bazı yapılar karar verirken, çoğunluk yalnızca bu kararların sonuçlarına katlanmak zorunda kalır.

Bu noktada artık bireysel vicdanlardan söz edemeyiz.

Mesele, iyi niyetli insanların varlığı değil; kötü niyetin sistem dışına itilip itilemediğidir. Etik, bireysel ahlak değil; kurumsal bir mimaridir. İnsan merkezde kalmazsa ne olur? Yetki ve sorumluluk neden devredilemez?

Ve “algoritma öyle dedi” cümlesi neden ahlaki bir kaçıştır?

Bu sorulara cevap vermeden, yapay zekâyı kurduğumuz ilişkinin sağlıklı olmasını bekleyemeyiz.

ERKAN KILIÇER KİMDİR?

Erkan Kılıçer, insan-yapay zeka etkileşimini insan merkezli bir karar destek modeli olarak ele alan; etik, sorumluluk ve düşünsel yapılandırma odağında yazılar ve projeler üreten bir araştırmacıdır. İşletme ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yüksek lisans derecelerine sahiptir. Uzun yıllar kamuda görev yapmış, emekli albaydır. Çalışmalarında yapay zekâyı, insan muhakemesini genişleten bir “dijital ortak” olarak konumlandırmaktadır.

ŞEHRİN SESSİZ DEVRİMİ

Asansörden Otonom Araçlara: Mekânın ve Zamanın Yeniden Çizilen Sınırları

*"Önce hayatı
kolaylaştırır, sonra
sınırları yeniden çizer."*

*"Merdivenlerin ritminden
teknolojinin hızına;
şehirler nasıl dikeyden
yataya özgürleşti?"*

Doç. Dr. Ahmet Fatih KARAKAYA

Bugün bir gökdelenin önünde durduğumuzda çoğumuz yukarı bakıyoruz. Cepheyi inceliyoruz, malzemeyi konuşuyoruz, mimarın imzasını arıyoruz. Ama çok basit bir şeyi çoğu zaman fark etmiyoruz: O binaya gerçekten “çıkamamızı” sağlayan şey; Asansör. Bu kadar sıradanlaştığı için görünmez hale gelmiş bir teknoloji aslında.

Uzun süre boyunca şehir dediğimiz şey, insan bedeninin sınırlarıyla çizilmişti; merdivenle çıkılabilen kadar yükseliyor, nefesin yettiği kadar büyüyordu. Dört kat, beş kat... daha fazlası zahmetti. Bu yüzden merdiven sadece binaların içinde bir ulaşım aracı değil, şehirlerin de temel kurgularından biriydi. Yokuşlu kentlerde sokaklar basamaklara dönüşür, mesafe sadece metreyle değil, kaç adım ve kaç nefesle ölçülürdü. İnsan çıkarken yavaşlar, durur, etrafına bakar; her basamakta şehirle biraz daha temas kurardı. Belki de bu yüzden eski şehirler daha sakindi, daha yataydı, daha insan ölçeğindedi. Ama şehirler her zaman bu sınırlarla yetinmedi. Bazen topografyaya teslim olmak yerine onu aşmanın yollarını aradı. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri İzmir Asansörü'dür.

1907 yılında inşa edilen bu yapı,

iki mahalle arasındaki büyük kot farkını ortadan kaldırarak yüzlerce basamaklık bir tırmanışı birkaç saniyelik bir yolculuğa dönüştürür. Böylece şehir, merdivenin ritmi ile teknolojinin hızını aynı anda barındırır. Hem insan bedeninin sınırlarını hatırlatır hem de o sınırları aşmanın mümkün olduğunu gösterir.

1853 yılında Elisha Otis güvenli asansörü tanıttığında, aslında sadece bir makineyi değil, yeni bir şehir fikrini de ortaya koyuyordu. İnsanlar artık yükseklikten korkmak zorunda değildi. Ve daha önemlisi, yukarı çıkmak zahmet olmaktan çıkıyordu. Bu küçük kırılma, şehirlerin yönünü değiştirdi. Şehir artık sadece yatay değil, dikey de büyülebiliyordu. New York ve Chicago gibi şehirlerde yükselen ilk gökdelenler aslında bir mimari hayalden çok bir teknolojik güvenin ürünüydü. Çünkü kimse 25 kat merdiven çıkmak istemez, ama bir düğmeye basarak 25. kata çıkmak bir süre sonra cazip hale geldi.

Asansör sadece binaları yükseltmedi, hayatın içindeki dengeleri de değiştirdi. Asansör öncesinde en değerli katlar alt katlardı. Çünkü merdiven çıkmak zordu, üst katlar ise genellikle hizmetlilere veya daha düşük gelirli kiracılara ayrılırdı.

Asansörle birlikte bu düzen tersine döndü. En üst katlar, manzara ve mahremiyet sayesinde en prestijli mekânlara dönüştü. Yani bir teknoloji mimariyi değiştirdi, mimari sosyal düzeni değiştirdi. Bugün geldiğimiz noktada ise asansör o kadar sıradan ki artık onu konuşmuyoruz bile.

Asansör Gibi Şehirleri Kökten Değiştirecek Bir Sonraki Teknoloji Ne Olacak?

Belki o teknoloji çoktan hayatımıza girdi bile: Otonom araçlar. Bugün hâlâ direksiyon başındayız ama bu durum uzun sürmeyebilir. Kendi kendine giden araçlar yaygınlaştığında, şehirlerin planı kökten değişebilir. Park alanlarına duyulan ihtiyaç azalabilir, sokaklar yeniden yayalar için tasarlanabilir. Trafik ışıkları bile anlamını yitirebilir.

Ama asıl değişim daha derinde olabilir. Eğer yolda geçen zaman artık “kullanılabilir” bir zamana dönüşürse; yani siz araç kullanmak yerine çalışabilir ya da uyuyabilerseniz, mesafe kavramı yeniden tanımlanır. Bir saatlik yol artık bir kayıp değilse, şehir daha da yayılabilir. Tıpkı asansörün yükseklik problemini ortadan kaldırması gibi, otonom araçlar da mesafe problemini ortadan kaldırabilir.

Asansör mekânı dikeyde serbest bıraktı, otonom araçlar da yatayda serbest bırakabilir. Bugün bir gökdelenin en üst katına birkaç saniyede çıkabiliyoruz. Yarın belki de şehrin bir ucundan diğer ucuna, ne olduğunu anlamadan, zaman kaybetmeden ulaşacağız. Teknolojiler önce hayatı kolaylaştırır, sonra alışkanlıkları değiştirir. En sonunda da fark edilmeden sınırları yeniden çizer.

DOÇ. DR. AHMET FATİH KARAKAYA KİMDİR?

2009’dan beri TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesidir. Çalışmaları; uzaktan ve dijital tasarım eğitimi modelleri, işbirlikçi ve disiplinler arası tasarım süreçleri, genişletilmiş gerçeklik (XR) teknolojilerinin eğitim ve mekânsal deneyim bağlamındaki kullanımları ile yeni ve yükselen teknolojilerin tasarım, öğrenme ve kullanıcı deneyimi üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

İRAN'IN KIRILAN GÜCÜ SAKLI KAPASİTESİ

*Görünen rampa kayıplarının ötesinde; nükleer tesisler, stoklar ve vekil güçler.
Savaşta ikinci faz: Uzun süreli yıpratma.*

Bülent AYDEMİR

Vurulan Füze Rampaları, Bitmeyen Savaş

ABD ve İsrail'in İran'a yönelik yüksek yoğunluklu hava harekâtının üçüncü haftasında ortaya çıkan tablo, savaşın beklenen "hızlı sonuç" senaryosundan uzaklaştığını gösteriyor.

İlk günlerde komuta kademesine yönelik suikastlar, füze üslerine yapılan nokta atışları ve yoğun bombardıman, İran'ın savaşma iradesinin kırılabileceği yönünde bir beklenti doğurmuştu. Ancak sahadaki gerçeklik farklı: İran diz çökmediği gibi kontrollü geri çekilme ve "kademeli karşılık" stratejisini devreye aldı.

Bugün gelinen noktada temel soru şu: İran gerçekten zayıflatıldı mı, yoksa yalnızca ilk hattını mı kaybetti?

Batılı istihbarat verilerine göre savaş öncesinde İran'ın yaklaşık 2.500 balistik füze ve 350-400 mobil rampa kapasitesi bulunuyordu. Üç haftalık yoğun "counter-force" operasyonlarıyla özellikle mobil rampalar hedef alındı.

Uydu ve sinyal istihbaratının yanı sıra yapay zekâ destekli hedefleme sayesinde bu kabiliyetin büyük bölümü tahrip edildi. Güncel tahmin-

ere göre rampaların yüzde 70-75'i devre dışı kaldı, aktif rampa sayısı 120-150 bandına geriledi ve günlük salvo kapasitesi dramatik biçimde düştü. devre dışı kaldı, aktif rampa sayısı 120-150 bandına geriledi ve günlük salvo kapasitesi dramatik biçimde düştü.

Ancak bu tablo yanıltıcı olabilir. Çünkü İran'ın askeri doktrini hiçbir zaman kısa süreli, yüksek tempolu savaş üzerine kurulmadı. Aksine, uzun süreli yıpratma ve stratejik sabır esas alındı. Bu yaklaşımın en kritik unsuru ise yeraltı kapasitesi.

İran'ın "füze şehirleri" olarak bilinen yeraltı kompleksleri savaşın kaderini belirleyebilecek nitelikte. Dağların içine oyulmuş tüneller, mobil rampalar için saklama alanları, mühimmat depoları ve doğrudan ateşleme imkânı sağlayan altyapılar, İran'ın görünmeyen gücünü oluşturuyor. İstihbarat değerlendirmelerine göre onlarca küçük ve 15-20 adet büyük kompleks tünel ağı hâlâ operasyonel. Zagros Dağları hattı, Hürmüz Boğazı çevresi ve iç bölgelerdeki akslar bu sistemin omurgasını oluşturuyor.

Füze envanterine bakıldığında İran'ın hâlâ önemli bir stok barındırdığı görülüyor: 800-1000 kısa menzil, 400-600 orta menzil ve 100-200 ağır balistik füze.

Şahap-3, Secil ve Fettah-110 gibi sistemler, artık toplu salvo yerine seçici ve yüksek etkili vuruş stratejisiyle kullanılma eğiliminde.

Dikkat çeken bir diğer unsur ise İran'ın vekâlet savaş kapasitesini henüz tam devreye sokmamış olması. Hizbullah, Husiler ve Irak'taki Şii milis ağları sınırlı ölçüde kullanılıyor. Bu unsurların tam kapasite sahaya sürülmesi, İsrail'i çok cepheli bir savunmaya zorlayabilir; ABD üsleri ve deniz ticareti üzerinde ciddi baskı oluşturabilir.

Savaşın kaderini belirleyebilecek stratejik tesisler hâlâ ayakta. Fordo Nükleer Tesis ve Natanz Nükleer Tesis gibi derin korumalı yapılar tamamen etkisiz hale getirilebilmiş değil. Bu durum, İran'ın nükleer ve füze üretim zincirinin sürdürülebilirliğini gösteriyor.

ABD cephesinde ise operasyonel tempo ciddi maliyet üretiyor. İlk 36 saatte binlerce hassas mühimmat kullanılması, savaşın sürdürülebilirliği konusunda soru işaretleri doğuruyor. Resmi açıklamalar stokların yeterli olduğunu söylese de sahadaki tüketim hızı farklı bir tabloya işaret ediyor.

Savaş ikinci fazına geçmiş durumda: düşük yoğunluklu, uzun süreli ve öngörülemez bir çatışma dönemi.

İran'ın ateş gücü ciddi darbe almış olsa da savaş kapasitesi ortadan kaldırılmış değil. Yeraltı rezervleri, füze stokları ve tam kullanılmayan vekil güçler, bu savaşın henüz son kozların oynandığı bir aşamada olmadığını açıkça ortaya koyuyor.

BÜLENT AYDEMİR KİMDİR?

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü mezunudur. Gazeteciliğe 1996 yılında İhlas Haber Ajansı'nda başladı. Sabah ve Habertürk gazetelerinde uzun yıllar Başbakanlık muhabiri olarak görev yaptı. 2014–2018 yılları arasında Habertürk Gazetesi Ankara Temsilciliği görevini yürüttü. Habertürk'ün dijital yayıncılığa geçişiyle birlikte haberturk.com ve Habertürk TV Ankara Temsilciliği görevini üstlendi. Halen haberturk.com'da yazar olarak gazetecilik faaliyetlerini sürdürmektedir.

GAZZE'DE YENİ DÖNEM:

BARIŞIN YOL HARİTASI VE ULUSLARARASI
İSTİKRAR GÜCÜ (ISF)

"Gazze Barış Kurul Toplantısı 19 Şubat'ta ABD'de Trump'ın başkanlığında Washington'da toplandı."

"Trump, katılımcı ülkelerin Gazze yeniden yapılanma fonu için 7 milyar dolar topladığını duyurdu."

"Uzun vadede ISF gücünün 20.000 askere ve 12.000 polise çıkarılmasının hedeflendiği açıklandı."

E. Tuğgeneral Levent KÖSE

GAZZE BARIŞ KURULU BOP TOPLANTISI

Gazze barış kurul toplantısı 19.2.2026 da ABD de Trump'ın başkanlığında Washington'da toplandı. 45'ten fazla ülkenin temsilcilerinin katıldığı toplantı yapılırken Gazze 3 yıldır ilk kez savaşırsız çatışmasız bir ramazan ayına girdi.

Trump konuşmasında, “çeşitli ABD müttefiklerinin Gazze'deki yardım çalışmalarına 7 milyar dolardan fazla katkıda bulunduğunu ve ABD'nin de yaklaşık 10 milyar dolar katkıda bulunacağını; Barış Kurulunun, Birleşmiş Milletler'i adeta denetleyeceğini ve düzgün çalışmasını sağlayacağını söyleyerek, “Birleşmiş Milletler'i güçlendireceğiz. Tesislerinin iyi durumda olmasını sağlayacağız. Onlara maddi olarak yardım edeceğiz ve Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir olmasını sağlayacağız” dedi.

Türkiye'yi temsilen Dış İşleri Bakanı katıldığı toplantıda Hakan Fidan Türkiye zaten Gazze'ye büyük miktarda insani yardım sağlıyor. Sağlık ve eğitim sektörlerinin yeniden inşasına ve polis gücünün eğitime de önemli ölçüde katkıda bulunabiliriz. Ayrıca, uluslararası istikrar gücüne asker göndermeye de hazırız” şeklinde konuşmuş.

MALİ YAPI

Trump, katılımcı ülkelerin Gazze yeniden yapılanma fonu için 7 mil-

yar dolar topladığını duyurdu. Reuters'e konuşan bir ABD yetkilisine göre, Washington'un Körfez Arap müttefikleri olan Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt'ten de 1,2 milyar dolar gelmesi bekleniyor. Katar'ın da 1 milyar dolarlık katkı vereceği ilk etapta belirtildi. Bunun haricinde ABD'nin fona 10 milyar dolarlık katkı sağladığı da açıklandı. Diğer ülke katkıları hakkında bilgi verilmedi. Gazze şeridinin yeniden yapılanması için en az 100 milyar dolarlık fona ihtiyacı olduğunun gerçeğinde toplanan paranın çok yetersiz kaldığını da vurgulayalım.

İSTİKRAR GÜCÜ-ISF

Gazze Uluslararası İstikrar Gücü (İSG) komutanı ABD' li E. Tümgeneral Jasper Jeffers, toplantıda konuşarak, Gazze Şeridi'ne asker gönderecek beş ülkeyi açıkladı. Jeffers'e göre, güce katılacak ülkeler Endonezya, Fas, Kazakistan, Kosova ve Arnavutluk.

Jeffers, henüz kurulmamış olan bu gücün amacının Gazze'deki “güvenlik durumunu istikrara kavuşturmak” ve şeritte sivil bir hükümetin faaliyet göstermesini sağlamak olacağını belirtti. ISF'nin beş farklı sektörde faaliyet göstereceğini ve her birinde birer İç Güvenlik Kuvvetleri-Barış Gücü Tugayı bulunacağını söyledi. Bu komutanlığın karargâhının İsrail'de olacağı da açıklandı. Jeffers'e göre, bu güç başlangıçta Gazze Şeridi'nin güneyindeki İsrail kontrolündeki Refah

bölgesinde faaliyet gösterecek, yeni Filistin polis gücünü eğitecek ve kademeli olarak Şeridin diğer bölgelerine yayılacak. Amerikalı General, Uzun vadede ISF gücünün 20.000 askere ve 12.000 polise çıkarılmasının hedeflendiğini açıkladı.

Gazze yapılanma planının uygulamasında Barış II. Safhanın en önemli noktasının Hamas'ın silahlarını teslim etmesi olmasını rağmen Hamas hala silah teslimi konusunda adım atmadı. ABD ise ISF bünyesine Katar ile Türkiye'nin katılıp Hamas'ı silahsızlanma konusunda ikna edebileceklerine güveniyor. Fakat her iki ülkenin bu güce katılmasını İsrail veto etmektedir.

İsrail de Hamas'ın silahını bırakmaması ihtimaline karşı bir harekâta hazır. Trump, bu riski ortadan kaldırmaya yönelik olarak ISF bünyesine Türkiye ile Katar'ı dahil etmek için formüller arıyor. Bakalım İsrail'i ikna edecekler mi?

Görüldüğü kadarıyla şu ana kadar 17 milyar dolarlık kaynak ve 20.000 askerlik ISF kuvveti oluşturulmaya çalışılıyor. Ancak barışın II. safhasında gerçekleşmesi beklenen bu yüksek hedefin Gazze'deki gerçeklerle nasıl bağdaşacağı konusunda önemli sorular var. Trump'ın ateşkesi defalarca ihlal edildi ve oradaki insani durum hâlâ kırılgan halde. Dahası, Hamas'ın askerden arındırılması gibi kilit bir konu henüz çözülmedi. Bu da yeniden yapılanma ve konuşlandırmanın ne

zaman ve nasıl gerçekleşebileceği sorusunu gündeme getiriyor.

Trump bu kurula Çin ve Rusya'yı da katmayı hedeflerken Avrupa ülkelerinin çoğunun sadece gözlemci olarak katılması dikkat çekiciydi. Barış Kurul toplantısında ülkelerin çoğunun Filistin devletine vurgu yapması gelecekte bölgede ciddi sorunların oluşacağına işaret ediyor. Gazze'de barış rüzgârları esmeye devam ediyor ancak bu rüzgârların her an kesilme riski olduğunu belirtmek lazım.

LEVENT KÖSE KİMDİR?

İtalya (Torino) ve Bosna-Hersek'te barışı koruma ve insani yardım alanlarında görev ve eğitimler aldı; Azerbaycan (Bakü)'de Türkiye Askeri İşbirliği ve Koordinasyon Kurulu'nda görev yaptı. 2010'da tuğgeneral rütbesine terfi etti. 2017-2019'da OYAK Pazarlama YK üyeliği yaptı. EMO üyesi olup Gazze ve Ukrayna'ya ilişkin harekât analizleri yürütmektedir.

ABD ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİNİN EKONOMİK ARKA PLANI

"Yakın dönemde hiçbir NSS, Amerikan gücünü bu derece maddi unsurlar üzerinden tanımlamamıştı. Artık ekonomi sadece bir araç değil, stratejinin kalbi."

Prof. Dr. Besim Bülent BALİ

2025 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS), çoğu değerlendirmeye göre radikal bir politika belgesidir. Yayımlanmasından bu yana NSS'nin tartışmalı üslubu, Batı yarım kürenin ABD stratejisinin "ağırlık merkezi" olarak açık biçimde yeniden öne çıkarılması, Tayvan konusundaki dil değişikliği, göç politikasının ulusal güvenliğe entegre edilmesi ve en önemlisi alışılmadık medeniyetçi çerçeve ile Avrupa'ya yönelik sertleşmiş eleştirisi çokça gündeme geldi. Bu unsurlar haklı olarak ön plana çıkmış olsa da dikkatli bir okuma ABD'nin dünyadaki gücünün daha derin ve daha temel bir şekilde yeniden tanımlandığını gösteriyor. Aslında belgenin tamamı iki kapsayıcı kavramdan hareket ediyor: "Küreselcilik" döneminin sona erdiği ve bu nedenle ABD'nin, "ekonomik güvenliğin ulusal güvenlik olduğu" yeni bir döneme girdiği düşünceleri.

Tam bu noktada "ekonomik güvenlik ulusal güvenliktir" fikri önem kazanıyor. Bu slogan Trump'ın ikinci döneminde konuşmalarda ve medya röportajlarında dolaşımda olsa da, NSS bunun ilk kez resmen ABD stratejisine yazıldığı belgeyi temsil ediyor. "Yarım küresel güvenlik", ABD gücünün coğrafi temeli olarak geri dönüyor; benzer şekilde "ekonomik güvenlik" de bunun jeoekonomik karşılığı olarak sunuluyor. NSS'nin ekonomik güvenlik yaklaşımının uygulanabilir olup olmadığına dair her zamanki çekinceler geçerli olmakla birlikte bu yön değişikliğinin bizi kendisi önemli.

NSS'de sunulan 12 ulusal hedefin dördü ekonomik güvenlik odaklı:

- Dünyanın en güçlü ve en yenilikçi ekonomisine sahip olmak;
- En sağlam sanayi tabanına sahip olmak;
- En üretken ve yenilikçi enerji sektörüne sahip olmak;
- Yapay zekâ, biyoteknoloji ve kuantum dâhil öncü alanlarda teknolojik liderliği elde tutmak.

Yakın dönemde hiçbir NSS'in, Amerikan gücünü bu derece maddi unsurlar üzerinden tanımladığı rahatlıkla söylenebilir. Önceki doktrinlerde ABD ekonomisi küresel taahhütleri sürdürmenin bir aracı olarak görülürken, yeni strateji dış politikayı iç gücün bir ifadesi olarak ele alıyor ve üretim kapasitesini ulusal güvenliğin temel önkoşulu seviyesine yükseltiyor.

Bazı açılardan bu, Biden yönetiminin 2022 NSS'sinde mevcut olan yeniden sanayileşme ve tedarik zinciri dayanıklılığı temalarını genişletiyor. Ancak 2025 NSS, büyük güç rekabeti çağında ekonomik güvenlik stratejisi oluşturma konusunda çok daha ileri gidiyor. Elbette ABD ordusu hâlâ önemlidir ancak 2035'in cephaneliği yalnızca fabrikalar ve çelik ile inşa edilmeyecektir; aynı zamanda yarı iletken fabrikaları, kritik mineraller, nükleer santraller ve yapay zekâ kümeleri de gerektirecektir.

En dikkat çekici husus, NSS’de ekonomik güvenliğe ayrılan alanın büyüklüğü. Dört sayfalık “öncelikler” bölümünde, ekonomik güvenlik maddesi tam iki sayfa kaplıyor. Asya bölümünde ekonomi, “nihai mesele” olarak adlandırılıyor ve “askeri tehditleri caydırma” alt başlığından iki kat daha uzun. Trump’ın tercihlerine uygun biçimde, “gümrük tarifelerinin stratejik kullanımı” ve karşılıklı ticaret anlaşmaları; yeniden sanayileşme ve yatırım akımlarını şekillendirmenin bir aracı olarak sunuluyor; burada özel sermaye, hükümet tarafından tanımlanan ulusal güvenlik hedeflerini karşılayacak şekilde kaynak tahsisi yapmakta. Bu haliyle NSS, Washington’ın ekonomik devlet yönetiminin rekabetin birincil alan olduğu bir döneme hazırlandığını düşündürmekte.

NSS, ABD ticaret ortaklarını artık “aşırı kapasite ve yapısal denge-sizliklerden” kâr etmeyi beklememeleri konusunda uyarıyor; bunun yerine ekonomik büyüme modellerinin, “stratejik uyuma bağlı yönetilen iş birliği” ve uzun vadeli ABD yatırımı yoluyla izlenmesi gerektiğini söylüyor. Ancak bu bağlamda müttefiklere, Afrika ve Latin Amerika’daki iş birliğine açık ülkelerle ihracat pazarları kurmak için “finans ve teknoloji-deki karşılaştırmalı üstünlükleri” kullanan bir blok oluşturma fırsatı da sunuluyor. Bu potansiyel ortaklara yüksek teknoloji iş birliği, savunma satışları ve ABD sermaye piyasalarına erişim dâhil bir “teşvik paketi”

sunulacak. Öneri ilgi çekici; çünkü ABD ittifak yönetimi askeri değil jeoekonomik terimlerle tanımlıyor.

Eleştirel yaklaşan analistler NSS’nin içe kapanmayı yansıttığını söylüyorlar, haksız da sayılmazlar. Ancak NSS, küresel hâkimiyeti reddederken başkalarının stratejik bölgelerde hâkimiyet kurmasını engellemekte ısrarcı. ABD’nin güvenlik yükümlülüklerini daraltırken, müttefikler ve ortaklarla daha derin ekonomik koalisyonlar kurması temel hedef olarak ortaya konuyor.

PROF. DR. BESİM BÜLENT BALI KİMDİR?

Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Kamu Politikası Ana Bilim Dalı öğretim üyesidir.

Odaklandığı Alanlar: Mali Yeterleşme, Yolsuzlukla Mücadele, Kural Temelli İktisat Politikaları, Yönetişim.

SOSYAL MEDYA ARKADAŞLIĞI

EKRANDA KALABALIK, RUHTA YALNIZ

"İnsanlığın yeni imtihanı: Klavyenin ardındaki
pervasızlık ve sessiz seyirciler."

Şenol ZÜMRÜT

İnternet ve bağlamında sosyal medyanın kapsamı, sınırları, demokratikleştikçe, insanların düşüncelerini, özgürce ifade edebileceği çeşitli platformlar oluştu.

Bu imkân olmadan önce herhangi bir medya platformunda yazılmış bir yazı için görüş bildirmek meşakkatli bir süreci içeriyordu. Söz konusu paylaşım için, ilgili yere ciddi olarak görüş bildirmek isteyenler zorlu bir yola baş koyarak bir mektup yazar ya da imkân dâhilinde telefon ile bağlanırdı.

Şimdi ise sosyal medyanın sağladığı kolaylık sayesinde insanlar görüşlerini özgürce ve sınırlama olmaksızın ifade edebilir hale geldi. Günümüzde, paylaşılan bir bilginin altına, saniyeler içinde yerli-yersiz her türlü görüş pervasızlıkla yazılabiliyor. Hayatında iki satır yazı okumamış insanlar, ömürlerini kütüphanelerde geçirmiş koca koca bilim insanlarına akıllarınca ayar çekip, kör düşünceleri uğruna o kişileri eleştirip linç edebiliyorlar.

Yüzlerce insanın ortak bir platform içinde görüş alışverişi yapabileceği, doğru kullanıldığında kıymeti bir hazine olan ortak paylaşım grupları da var ama ne yazık ki daha çok bir bilgi veya görüş alışverişi için değil de “günaydın”, “iyi günler” vb. gibi gündelik dilekler için kullanılabiliyor.

Bu mecranın düğün, nişan, mezuniyet gibi etkinlikleri kutlama amaçlı mesajları iletmede dayanılmaz bir cazibesi olduğu yadsınamaz. Hele ki bir ölüm duyurusu gibi acı bir durum olmasın! O ortak platform, mesajlarla dolup taşar. Birçok kişi ölenin yakınlarını tanısin tanımasın, ne yapar eder hiçbir duygusallık taşımayan, oldukça samimiyetsiz taziye mesajını paylaşır ve ortadan kaybolur. Yeter ki adı o platformda gözüksün! Bu durum bazen istenmeyen trajikomik durumlara da vesile olur: Bazen ölen kişinin yakının o grupta olmadığı belirtilir. Heyhat, ama ne çare! Hemen bu uyarı mesajının altına, “duygu yüklü” yeni bir taziye içeriği yazıldığını görürsünüz.

Yazan kişi insani “farz-ı ayn” görevini yapmanın huzuru içinde gruptan bir süreliğine kaybolur!

Bazı paylaşımlar o kalabalık gruptaki bir kısım insanın ilgisini çekmez ve herhangi bir yorum ya da paylaşımda bulunmazlar ki bu çok anlaşılır bir durumdur. Ancak teşbihte hata olmaz, perde arkasından her türlü paylaşımı büyük bir merakla takip eder, okur, kendince bir fikri olur ancak herhangi bir etkileşime girmez.

Bunun yanında gördüğü paylaşım ilgi duyanların tutumu da çok farklı değildir. Her nedense sanki o konuyla ilgili hiçbir tecrübesi, hatırası, yaşanmışlığı yokmuş gibi davranır.

Paylaşım bakar, okur, kendince bir fikir edinir ve herhangi bir yorumda, analizde, olumlu ya da olumsuz bir fikir beyanında bulunmaz. Sadece sessizce izler. Paylaşımı yapan kişi de yapmış olduğu paylaşım ile baş başa kalır.

Sanatçı, gazeteci, öğretim görevlisi, zanaatkâr, esnaf, doktor, avukat, mühendis, emlakçı, asker, akraba veya aynı okul mezunları gibi ortak özellik gösteren pek çok grup türü vardır.

Eğitim, görgü, bilinç düzeyleri ne olursa olsun hiç fark etmez, hemen hemen hepsi bu paylaşım platformlarında benzer türde davranırlar.

Her türlü ortak paylaşım gruplarında istenmese de bu ilginç sosyolojik durumlar yaşanabiliyor. Paylaşılan bir bilgiyi okuyup anlamak, analiz etmek belki de oluşmuş bir fikri ifade edip cevabi bir yorum yazmak emek istiyor, ancak yeni oluşan bu anlayış ortamında ne yazık ki bu emeği görmek imkânsız gibi.

ŞENOL ZÜMRÜT KİMDİR?

(AFIAP) ünvanlı fotoğraf sanatçısı, 1989 KHO mezunudur. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Ankara Sanatım Dergisi, İstanbul Konser Arkası Mecmuası, Zorbatv, Academia Edu, Donanma Dergisi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi ve Rating Academy dergilerinde yazıları yayınlandı. Ulusal ve uluslararası birçok karma fotoğraf sergisine katılırken, 5 kişisel fotoğraf sergisi açmıştır. Süreli olarak Zorbatv de yazılarına devam etmektedir.

A conceptual image for a book cover. At the top, a drone flies against a cloudy sky. A thick, dark blue beam of light extends from the drone down to a young child at the bottom. The child, with light brown hair and wearing a dark blue striped shirt and jeans, stands on the beam, looking up. The background is a light yellowish-beige with soft, white clouds.

HELİKOPTER VELİLER

SİZ ÇOCUĞUNUZUN ÖNÜNDEKİ
ENGELLERİ KALDIRAN BİR
"BULDOZER" MİSİNİZ?

AŞIRI KORUMACILIK ÇOCUKLARIN
ÖZGÜVENİNİ Mİ YOK EDİYOR?

MÜKEMMELİYETÇİ DEĞİL, TUTARLI
VE KURALLI EBEVEYNLİK

MARSHMALLOW TESTİ: SABRETMİYİ
BİLEN ÇOCUKLAR NEDEN DAHA
BAŞARILI?

Dr. Nevzat ADİL

Çocukların “Dron Ebeveynler”le İmtihanı!

Eğitim bilimciler önceleri “buldozer” sonraları “helikopter” ve en güncel tabiri ile “dron” metaforu ile tanımlanan bazı ebeveynlerin çocukların kişilik gelişimine zarar verdikleri hakkında hemfikir. Bunlar arasında çocuklarını aşırı gözetleyen, koruyan, sahiplenen ve hatta onları bir proje gibi yetiştirenler bulunmaktadır.

“Buldozerlik” kavramı “aman ayağına taş değmesin” düşüncesi ile çocuğun önündeki engelleri kaldıranlara işaret eder. Sakarlıktan ayağı halıya takılıp düşen çocuğunu görünce, onu hemen yerden kaldırıp, eline terliğini alarak halıyı döven anneler, bu grupta yer alıyor. Çocuk ise kendi hatasından dolayı başkalarını veya çevreyi suçlamayı öğreniyor.

“Helikopterlik” benzetmesi müşkül durumlarında bölgeye anında intikal edip çocuğun hayatına müdahale edenler için kullanılıyor. Ödevini yapmadığı için “uyarı” almasın diye çocuğun öğretmenine “hafta sonu hastaydı lütfen affedin” bahanesini uyduran veliler bu kategoriye giriyor. Çocuk ise zora düştüğünde yalan söyleyerek kurtulabileceğini öğreniyor.

“Dronluk” ise çocuğun yaşam alanlarını sürekli gözlemleyerek koşulları çocuğun lehine olacak şekilde manipüle edenlere yöneliktir.

Kızının ilişkisini yola koymak için onun adına erkek arkadaşına “WhatsApp” mesajı yazan bir anneye tanık olmuştum. Bu muameleye maruz kalan çocuk ise zamanla kendi ilişkilerini yönetemeyen, kendi adına karar alamayan, özgüvenden yoksun bir bireye dönüşüyor. Evlilik aşamasına gelmiş çiftlerden birinin her konuyu anne-babasına danışmasından dolayı ayrılma noktasına geldiklerini sıklıkla duyuyoruz.

Bunlara ek olarak “iş yoğunluğu” gerekçesiyle çocuğuyla yeterince ilgilenemeyen bazı ebeveynler ona olan sevgisini pahalı hediyeler alarak ispatlayabileceğini sanıyor. Oysa, çocuğun anne ve babasından beklediği ilgi, sevgi ve şefkate olan ihtiyacı maddiyat ile telafi edilemez. Tutarlı, kararlı ve kurallı bir anne-babanın evde otorite olduğunu kavrayan çocuk onların sevgisinden şüphelenmez, tam tersine, kendisini daha güvende ve huzurlu hisseder.

Ortaokul öğrencilerine moral amaçlı düzenlediğimiz Kapadokya gezisinin birinci gününe katılan bir öğrencimiz, özel şoförlü otomobil ile ikinci gün Ankara’ya halı saha maçı için gitmiş ve üçüncü günde ise tekrar Ürgüp’e dönmüştü. Bu davranışın sakıncalarını izah etmek için veli ile görüştüğümüzde, oğlunun “hayır, olmaz veya uygun değil” gibi sözlerle tepki göstererek “beni doğurmadan önce düşünseydiniz” dediğini ağlayarak anlatmıştı.

Lisede okuyan oğluna kıyamayıp çantasını okul kapısına kadar taşıyan nice anneler gördüm. Çocuğu için aşırı fedakârlık yapan ebeveynler yıllar içinde tüm isteklere yetişemezler. Ne yazık ki her isteğini elde eden çocuklar bir süre sonra sınır tanımaz, her şeyden çabuk bıkar ve doyumsuz hale gelir. Oysa, okul arkadaşlıklarında, iş hayatında, evlilikte, komşulukta kısacası sosyal çevresinde, bireylerin her talebi olumlu karşılanmaz. Bu durum onlar için ciddi hayal kırıklığına yol açar; çevresinden koparır, yalnızlaştırır ve kötü alışkanlıklara yol açar.

Yapılan bir araştırma isteklerini erteleyebilen ve sabredebilen çocukların başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürdüğünü ortaya çıkardı: Psikolog Dr. Walter Mischel 1970 yılı Stanford Üniversitesi'nde "Marshmallow Test" (Pasta Testi) adı altında 4-6 yaş çocuklarının kendilerini ne kadar kontrol edebildiklerini gözlemledi. Öğretmen bu deneye katılan her bir çocuğa önündeki pasta dilimini 15 dakika yemezse bir pasta dilimi daha vereceğini söyledi. Çocukların çoğu beklemeye dayanamayıp pastayı yedi ama azınlık bir grup sabretti. Deneyde sabreden çocukların, yıllar sonrasında lise ve üniversitede akademik başarılarının daha yüksek olduğu, kötü alışkanlıklar edinmedikleri ve çevreleriyle daha iyi ilişkiler içinde oldukları belirlendi.

Sözün özü, ebeveynlerin önce kendi ruh ve beden sağlıklarını korumaları gerekiyor. Çocuklar için saçını süpürge etmeye, pervane gibi etraflarında dönmelerine hiç gerek yok; onları koşulsuz sevmeleri, başkaları ile kıyaslamamaları, çabalarını desteklemeleri ve isteklerini değil ihtiyaçlarını karşılamaları yeterlidir. Aile içinde kuralların, sınırların ve rutinlerin olması her yaşta çocuğun kişilik gelişimine olumlu katkılar sağlar. Bu ortamda yetişen çocuklar gelecekte özgüvenli, sabırlı, mücadeleci bireyler olarak toplumda saygın bir konuma sahip olurlar.

DR. NEVZAT ADİL KİMDİR?

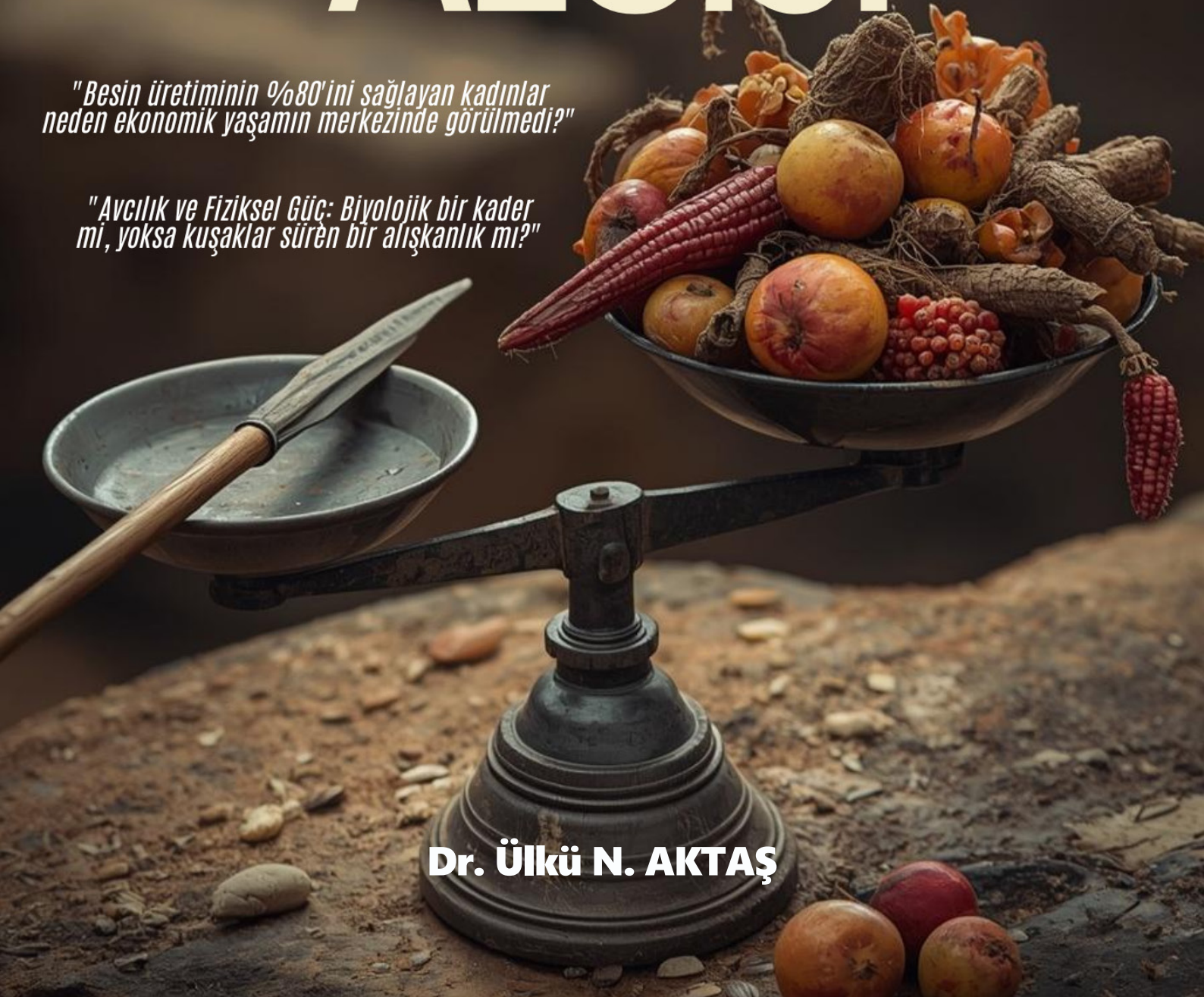
Resmi ve özel eğitim kurumlarında öğretmenlik, okul müdürlüğü ve genel müdürlük yaptı. Halen özel okul kuruluş ve geliştirme alanında danışmanlık ve yapay zeka uygulamaları için metin yazarlığı yapmaktadır. "Ebeveynlere Balonlar" kitabının yazarıdır.

TARİH ÖNCESİNDEN BUGÜNE:

EŞİTSİZLİK ALGISI

*"Besin üretiminin %80'ini sağlayan kadınlar
neden ekonomik yaşamın merkezinde görülmedi?"*

*"Avcılık ve Fiziksel Güç: Biyolojik bir kader
mi, yoksa kuşaklar süren bir alışkanlık mı?"*

Dr. Ülkü N. AKTAŞ

Tarih Öncesinden Bugüne: Eşitsizlik Algısı

Hem günümüzde hem de geçmişte eşitsizlik konusu kuramsal olarak oldukça karmaşıktır. Eşitsizliği inceleyen araştırmacıların çoğu zaman belirli varsayımlar üzerinden hareket ettiği görülür. Buna göre eşitsizlik esasen politiktir; toplumsal cinsiyet ve yaş gibi olgulardan ayrıdır. Politik aktörler ise açık ya da örtük biçimde yetişkin erkekler olarak kabul edilir. Ancak bu genel varsayımlara yönelik önemli eleştiriler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yetişkin erkekleri merkeze alan bakış açısına yöneliktir. Bir diğeri, eşitsizliğin farklı coğrafyalarda farklı biçimlerde ortaya çıkabileceğini vurgular. Bir başka eleştiri ise gücün kültürel olarak inşa edilebileceği ve bu nedenle yalnızca politik alanla sınırlı olmayacağı yönündedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri üzerine yapılan çalışmalar ve gündelik dildeki yaygın söylemler, bu rollerin kökenini çoğu zaman tarih öncesi döneme kadar götürür. Kadın-erkek eşitsizliğine dair temel anlatı, genellikle tarımın ortaya çıkmasından sonra ve kent devletlerinin henüz oluşmadığı döneme odaklanır. Buna rağmen, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin avcı-toplayıcı dönemden itibaren doğanın değişmez bir kanunu olduğu yönünde yaygın bir inanç da bulunmaktadır.

Geleneksel görüşe göre, avcı-toplayıcı toplumlarda erkek fiziksel gücü sayesinde avcıdır; kadın ise türün devamlılığını sağlayan, üreme ve bakım rolünü üstlenen bir figürdür. Ancak günümüzde artan toplumsal farkındalık ve değişen bilimsel bakış açısı, bu kabulleri yeniden değerlendirmemize imkân tanımaktadır. Özellikle antropoloji ve arkeoloji çalışmalarını toplum ve devlet inşası bağlamında ele aldığımızda, karşımıza oldukça farklı bir tablo çıkmaktadır.

Bu noktada ezber bozan iki önemli detaya dikkat çekmek istiyorum. Birincisi, kadınların avcılığa katılımını sınırlayan temel etkenin yalnızca fiziksel güç olmadığıdır. Biyolojik faktörler—özellikle menstrüasyon—bu süreçte belirleyici olabilir. (Av hayvanlarının gelişmiş koku alma yetisinin, belirli dönemlerde kadınların ava katılımını riskli hale getirdiğine ilişkin varsayımı ilk kez çok yakın bir dönemde değerli bir hocamdan duymuştum!) Buna ek olarak, genellikle çoğumuz tarafından kabul edilen detay, hamilelik sürecinde kadının kendini ve geleceğini koruma ihtiyacı sebebiyle avcılığa daha az katılmış olduğudur. Bu durum şu soruyu gündeme getiriyor: Erkekler doğuştan daha güçlü oldukları için mi avcı oldular, yoksa kuşaklar boyunca avlandıkları için mi fiziksel olarak güçlendiler?

İkinci kritik nokta ise beslenme ekonomisidir. Yalnızca avcılık, hayatta kalmak için hiçbir zaman yeterli olmamıştır. Birçok araştırma, toplayıcılığın toplam besin üretiminde çok daha büyük bir paya sahip olduğunu göstermektedir. Bazı bulgulara göre besin ihtiyacının yalnızca yaklaşık %20'si avcılıkla karşılanırken, geri kalan kısmı toplayıcılık yoluyla sağlanmaktadır. Genellikle kadınlar tarafından yürütülen bu faaliyet, öğretilmiş toplumsal rollerin aksine kadını o dönemde ekonomik yaşamın merkezine neden yerleştirmiyor?

Peki, ava katılmayan, güçsüz ve yalnızca bakım rolü üstlenen kadın imgesi nasıl bu kadar yerleşik hale geldi? Hem besin üretiminde merkezi bir rol oynayan hem de üreme gibi benzersiz bir biyolojik özelliğe sahip olan kadın, nasıl oldu da tarihsel olarak güçten uzak ve liderlikten yoksun bir figür olarak kurgulandı? Bu noktada tarih yazımında bazı eksik ve hatalı okumalar yapıldığını düşünüyorum.

Toplumsal yapılar çok katmanlıdır. Yalnızca mezar bulguları gibi tekil veri kaynaklarına dayanmak yanıltıcı sonuçlar doğurabilir. Ayrıca eşitsizlik her zaman açık ve görünür değildir; çoğu zaman belirsiz, esnek ve uzun süreli biçimlerde varlığını sürdürür.

Arkeolojik verilerde gözlenen değişimler yalnızca güç kurma çabalarını değil, aynı zamanda bu güce direnme ve onu sınırlama stratejilerini de yansıtır. Bu nedenle eşitlik, statik bir durum değil; toplumların sürekli çabasıyla sürdürülen dinamik bir süreçtir.

Bir sonraki yazıda, tarım toplumuna geçişle birlikte bu dengenin nasıl bozulduğunu ve kadın-erkek rollerinin nasıl keskin biçimde ayrıştığını tartışmaya açmak istiyorum.

Dr. ÜLKÜ N. AKTAŞ KİMDİR?

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal İnovasyon Araştırma Merkezi'nde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları; sosyal girişimcilik, sosyal etki değerlendirmesi ve örgüt teorileri üzerine odaklanmaktadır. Akademik çalışmalarını kamu, özel sektör ve sivil toplumla yürütülen uygulamalı projelerle birleştirmektedir.

ÖZGÜR ÇİZGİ
GÜNCEL SİYASİ VE EKONOMİ BÜLTENİ

5. Sayı

Nisan 2026